

Köy Okullarımızın yeri Nasıl Olmalıdır?

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Köy okullarımızın yeri, binaları ve bölümleri hakkında son zamanlara kadar pek fikrimiz yoktu. Bu konuda hemen hemen hiç düşünmüyorduk. Hattâ bir kısım köy okullarımız daha 25 - 30 yıl öncesine kadar köyün içinde eski mahalle mektebi binalarında veya buna benziyen yerlerde idi. Cumhuriyetten sonra yaptırılan köy okulu binaları, bugünkü gibi devlet tarafından ele alınmamış olduğundan, yeri ve bölümleri bakımından büyük bir ilerilik göstermemiş, yalnız okul önünde öğrencilerin oynuyabileceği kadar bir yer ihmal edilmişti. Fakat yeni yapılan bu okullarda da genel olarak eski okulların biraz büyütülmüş ve sağlık şartlarına az çok uyularak yapılmış bir şeklinden başka bir şey değildi. (Az çok diyoruz; çünkü, yeni yapılmış olduğu halde basık tavanlı, küçük pencere, derslikleri kuzey tarafta bulunan okullar vardı. 1930 - 1935 yılları arasında yapılmış olan Haymana ilçesinin Sındıran, Çalış, Culuk ve Karacadağ köyü okulları bunlardan birkaçıdır.) Bu zamanlarda okulun yerini seçmek, hangi

malzemelerle yapılacağını tâyin etmek, hattâ plânını çizmek tamamıyla köylüler tarafından yapıyordu.

Onbeş yıldanberi köy okullarımız devletin verdiği plânlara göre ve yine devletin kontrolü ile yapılmaktadır. Fakat bu okullarda öğretmen evi, derslik ve öğretmen odası ile eski köy okullarına göre büyük bir ilerilik görülüyorsa da köyün ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. «Köy Okulu Öğretiminin Amaçları» yazımızda incelendiği üzere (bu yazı İlköğretim'in 345 inci sayısında yayımlanmıştır) okulun köy ve köylüye faydalı olabilmesi için belirtilmiş olan eğitim amacına göre köy okulunun kurulması ve yine bu amaçlara göre çalışma şekil ve metodunu değiştirmesi gerekir. Yaptığımız incelemeye göre köy okullarımızın öğretim amaçları şöyle özetlenebilir: «Köy okullarımız, faaliyetlerinin çoğunu köy ve köylü için bir problem olan olaylardan seçerek öğrencilerini, millî ve vatandaşlık eğitimi yanında gerek şahsî ve gerekse köyünün problemlerine karşı uyanık, onu ıslâh edici bir vasıf ve kabiliyette yetiştirilmelidir.» Köy okullarımız yeri, çevresi, binası ve

bölümleri ile bu amaca hizmet etmelidir.

Köy okullarımızın devlet eliyle yaptırıldığı bu yıllarda da okul yerini tesbit etmek ve çevresi hakkında hüküm vermek mahallî köy okulu kurucularının ellerine bırakılmıştır. Bunlar çok zaman idare âmirleridir. Bazan da ilköğretim müfettişleri ve millî eğitim teknikerleridir. Bazı halde bunlar arasında da fikir birliği bulunmadığından okul yerlerinin tesbiti tesadüfe bırakılmış gibidir. Bâzi yerlerde okulun karşıdan görünmesi esas tutularak yüksek yerlere yapılmış, bazı yerlerde de köy evlerinin arasına sıkıştırılmıştır. Yahut da köyden nüfuzlu bir kimsenin ısrarı üzerine okul yapılmaya elverişli olmayan yerlere yapılmıştır. Kanaatimizce bu husus Millî Eğitim Vekâletimizce **incelenerek bir yönetmelikle** açıklanmalı ve köy okulunun yerini seçecek kimseler bu yönetmeliğe göre harekete mecbur tutulmalıdır.

Çevrenin eğitim üzerindeki etkisi çoktan beri bilinmektedir. Eğitim amacına göre düzenlenecek çevre ne derece bu amaca hizmet edebilirse öğrencilerimizin eğitimi de bununla orantılı olarak müspet olur. Bugünkü köy okullarımız yalnız öğretmen evi ile bir derslik için yaptırılmış gibidir. Tabiatıyla böyle bir köy okulundan çok bir şey beklenemez. O ancak öğrencilere yalnız okuma-yazma ve bir miktar da geçici bilgi öğretir; o kadar. Biz yukarda özü açıklanan eğitim amacına göre kurulacak köy okulu kurağının alması gereken şekilden bahsedeceğiz. Köy okulu; öğrencilerini gerek şahsî ve gerekse

köyünün problemlerine karşı uyanık, onu ıslâh edici bir vasıfta yetiştirebilmesi için nasıl bir şekle girecektir? Başka türlü ifade edelim: Köy okullarımızın çevresini tesbit ettiğimiz öğretim amacına göre nasıl düzenliyebiliriz? Burada en önemli mesele okul yerinin tâyin ve tesbitidir. Önce bunu incelemeliyiz.

1 — Köy okulunun yeri :

Köy okulunun yeri, okulun eğitim amacına hizmet edebilmesi için dikkatle seçilmelidir. Okul yeri seçiminde dikkat edeceğimiz en önemli taraf, bugün artık okulun bir parçası olarak anladığımız uygulama bahçesinin okul yeri ile beraber seçilmesidir. 5129 sayılı kanun uygulama bahçelerinin okulun bitişiğinde veya okul yakınında kurulmasını âmirdir. Bu sebeple okul yapılacak yer düşünülürken o çevrede uygulama bahçesinin kurulup kurulamayacağı incelenmelidir. Uygulama bahçesi, okul yeri olarak seçtiğimiz yer etrafında kurulamayacaksa hemen oradan vazgeçmeli, uygulama bahçesi kurulabilecek başka bir yer aramalıdır.

Okul yerini seçerken okul yeri ve çevresinde bulunması gereken özellikler gözden uzak tutulmamalıdır. Bunları şöyle sıralayabiliriz :

1 — Köy okulunun yalnız öğrencilerle değil köylülerle de sıkı teması olacağından bir kere köyün çok uzaklarında olmamalıdır. Okul uzakta da olsa öğrenciler okula devama mecburidir; fakat köylüler uzakta, hattâ yolu üzerinde bulunmayan yere gitmek istemezler.

2 — Köy okulu ve uygulama bahçesi bir çeşmeye veya su bulunan bir

yere yakın olmalıdır. Okul yakınında suyun bulunması hem öğrencilerin su ihtiyaçlarını karşılayacak, hem de okul ve çevresinin sık sık temizlenmesine imkân verecektir. Hele okul helâlarının herhalde suya yakın olması gerektir.

3 — Köy okulu, köy evlerinin arasına sıkıştırılmamalıdır. Böyle yerlere okul kurulduğu zaman okul, iç ve dış çalışmalarıyla evleri, evler de okulu rahatsız eder. Bu da okulun rahatça çalışmasına engel olur.

4 — Köy okulu; gösteriş olması endişesiyle yükseklerle, rüzgârın çok geleceği kuzey yönü açık yerlere yapılmamalıdır.

5 — Köy okulu, sellerin tesir yapacağı yerlere kurulmamalıdır.

6 — Köy okulu, köyün gelişmekte olduğu tarafta, bilhassa köy ana yoluna yakın bir yerde kurulmalıdır.

Köy okulu yerinin bu pedagojik özellikleri yanında bir de okul yerinin fennî bakımından tetkiki gerekir. Bu da şudur : Okul yapılacak yer dolma toprak olmamalıdır. Şayet böyle bir yere okul yapmak zorunda kalınırsa okul temeli sağlam toprak bulununcaya kadar kazılmalı ve yapı malze-

meleri de bu husus göz önünde bulundurularak seçilmelidir. Fennî bir inceleme yapılmadan yaptırılmış olan okul ve öğretmen evi binalarında çatlaklıklar hâsıl olduğunu ve nihayet bunların yıkılıp gittiklerini gördük.

Köylerimizde kurulacak okul ve uygulama bahçelerinde yukarıda açıkladığımız özelliklerin bulunması şüphesiz ideal bir şeydir. Okul ve uygulama bahçesi seçimi için gittiğimiz her köyde bizim için hazırlanmış ideal bir okul ve uygulama bahçesi yeri bulamıyacağız; bunu biliyoruz. Fakat bu özelliklerden çoğunun ve en önemlilerinin bulunduğu bir yer okul yeri olarak seçilmelidir. Bu özelliklerden çoğu nerede bulunuyorsa önemi nispetinde oradaki okulun başarı ve dayanıklılık şansı artacaktır.

Okul, seçilen yerin elverişli bir kısmına yaptırılır. Burası genel olarak köyün veya köye giden yolun 15 - 20 metre kadar uzağında olmalıdır. Okulun köyden taraftaki kısmının oyun yeri olarak ayrılması gerekir. Okul yaptırıldıktan ve çalışmalarına başlandıktan sonra uygulama bahçesi ayrıca yapılacak plân ve programlara göre işlenmelidir.

Köy Okullarının Binaları ve Bölümleri Nasıl Olmalıdır?

Yazan : Cavit BİNBAŞIOĞLU

— I —

Köy okulunun eğitim amacına göre kurulması, okul ve çevresinin köy ihtiyacını karşılayacak bir şekil alması demektir. Köy okulu, yalnız derslik çalışmalarıyla yeni öğretim ve eğitim amacına ulaşamaz. O, köyün problemlerinin çoğunu karşılayacak şekilde teşkilatlanmalı, bölümlenmelidir. Köy okulunun, köylüyü kalkındırma merkezi, kalkınmayı yapacak devlet teşkilâtının köyde birleştiği bir yer olmasını arzu ederken de bunu düşünüyoruz.

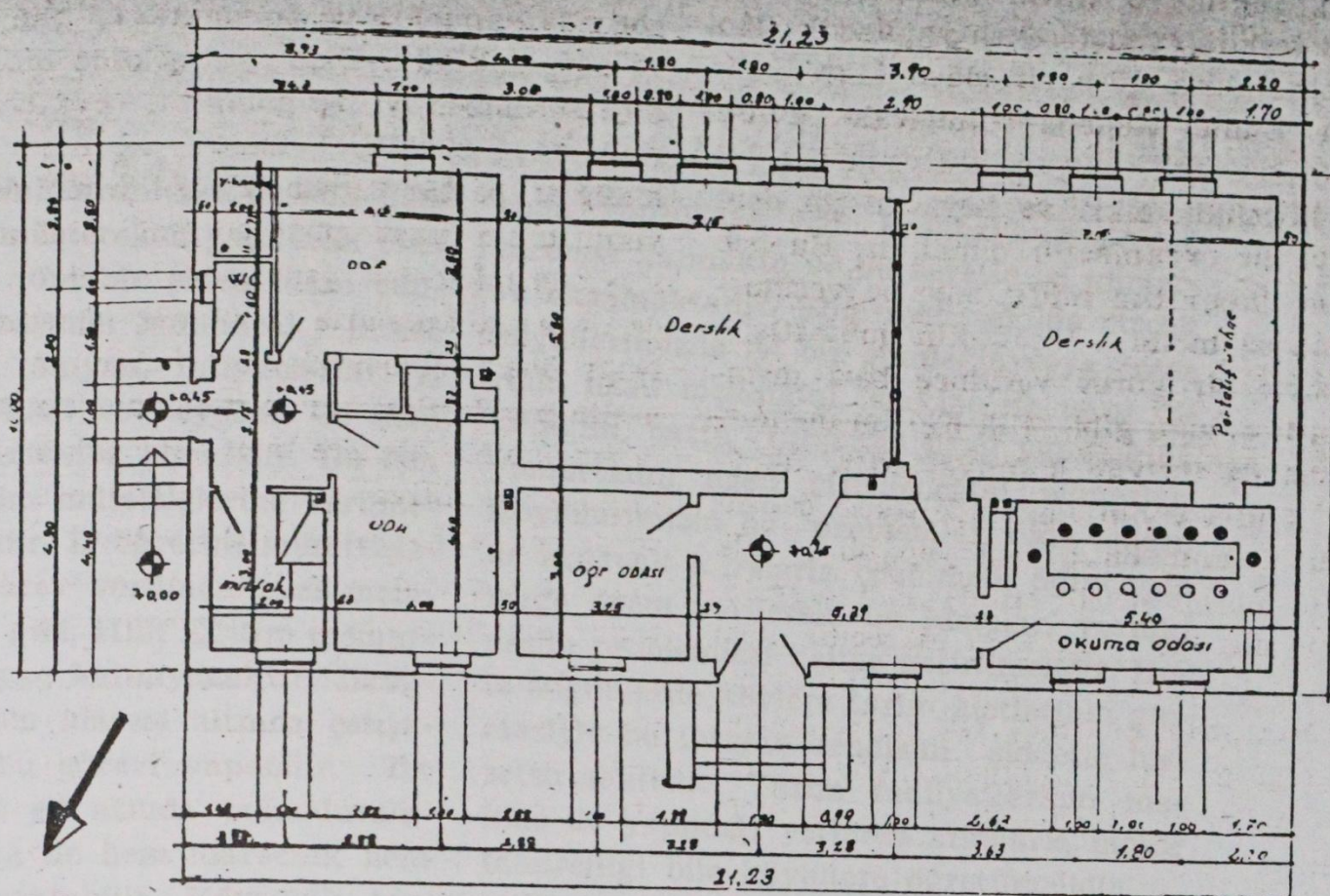
Köy okulunun köy ihtiyacına daha doğrusu yeni eğitim amacına göre teşkilatlanması köye ve okuluna bambaşka bir çehre verecek ve belki okul yapım masrafını biraz artıracaktır. Fakat bundan korkmamalıyız. Yapacağımız masraflar, yetiştirecek yeni neslin öğreneceği bilgi ve geliştirecekleri yeteneklerden daha fazla olacaktır. Yarınki yetişkin vatandaşlarımızın bizden ileri, yarınki vatanımızın bugünkünden daha bayındır olmasını istiyorsak bu masrafları göze almak zorundayız. Bugün 20 bin liraya yaptırılan bir okul, ileri sürülen anlayışa göre 25 bin liraya yaptırılırsa bunu çok görmemeliyiz. Biz, köylülerin de iştirakiyle yaptığımız meslek toplantılarında bu konuyu enine boyuna inceledik. Neticede bir köy okulunun teşkilâtı içinde şu bölüm ve yerlerin bulunmasında karar kıldık. 1 — Derslikler; 2 — toplantı ve temsil yeri; 3 — okuma odası

(kitaplık); 4 — kooperatif; 5 — işlik; 6 — öğretmen odası; 7 — öğretmen evi; 8 — sağlık odası; 9 — odunluk; 10 — kümes; 11 — arılık; 12 — öğrenci helâları; 13 — şapka askılığı.

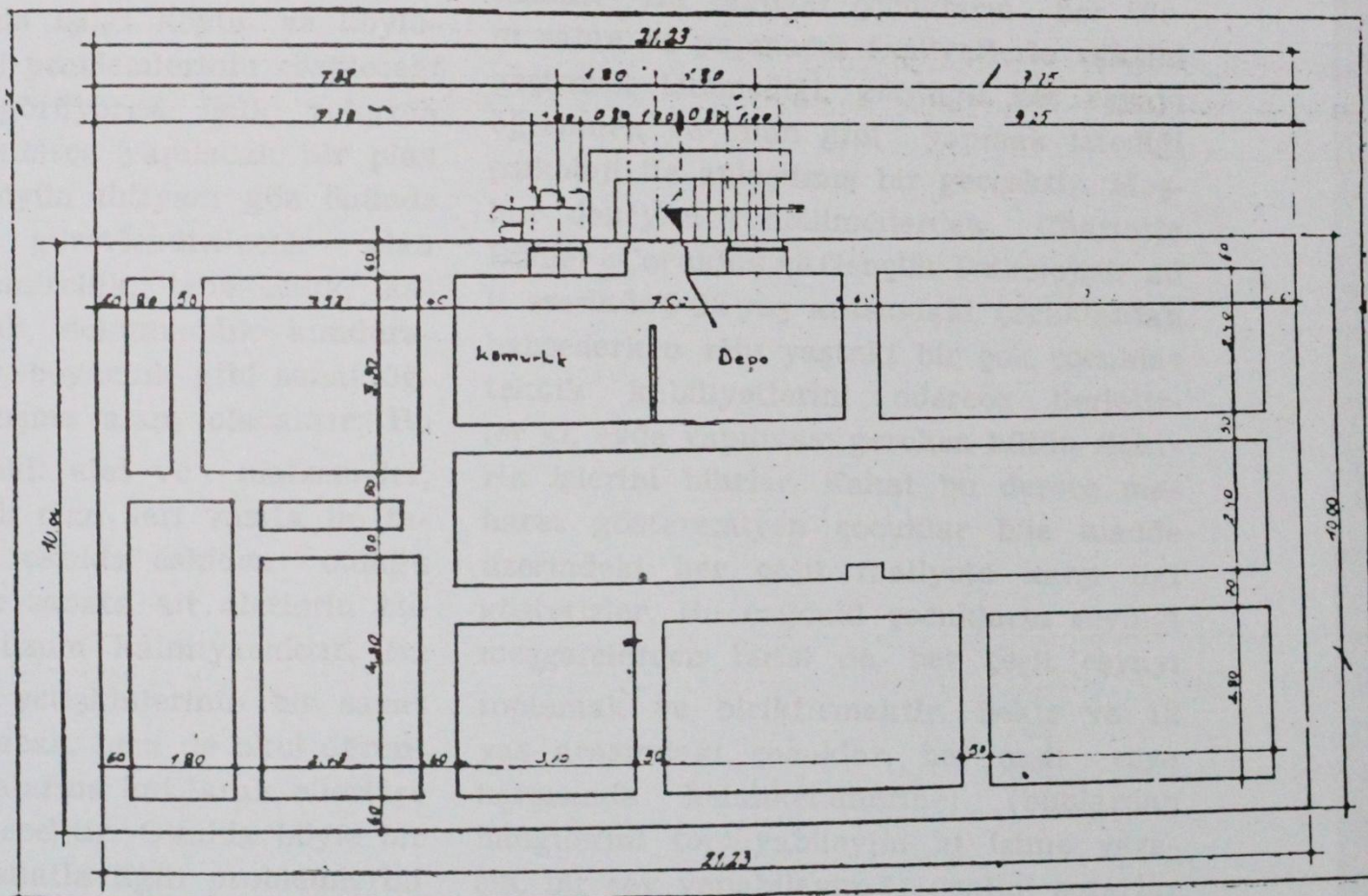
Köy okullarımızda bu bölüm ve yerlerin bulunması, hem köyün kültür kalkınmasına yardım edecek, hem de öğretmen arkadaşları türlü sıkıntılardan kurtaracaktır. Biz artık «köy okulu» sözünden uygulama bahçesi ile beraber okulun bütün bu bölüm ve yerlerini anlamalıyız. Bu bölümleri içine alan bir köy okulunun plânı bizi korkutmayacaktır. Bugünkü okul plânlarından P. 4 b nin yalnız boyuna 5 metre eklemek suretiyle böyle bir okulun plânını hazırlamak mümkündür. Öğrenci helâları, kümes ve arılığı okul binası dışında bırakarak yukarda saydığımız okul bölümlerini, hazırladığımız bir plânda göstermeğe muvaffak olduk : (Plân 1 ve 2). Fakat bütün mesele bu bölümlerin okul plânlarına alınmasında değil okulda bu bölümlerin mutlaka bulunmasına zaruret olduğunun herkesçe bilinmesindedir. Biz bu zaruretlere aşağıda açıklamaya çalışacağız.

Yukarda da kısmen belirtilmiş olduğu üzere sunduğumuz bu okul plânı devlet teşkilâtının köyde, köy okulunda nüveleştirilmesi fikri esasına bağlı kalarak hazırlanmıştır.

Bu fikire göre köy kalkınmasında çok önemli görev ve sorumluluğu bulunan Millî

Plân : 1 ve 2

Eğitim, Sağlık ve Tarım Vekâletinin ilçelerdeki teşkilâtı müstereken yapılacak plân ve programlara göre bir elden idare edilmelidir. Bunun başında bulunacak kimse de bölgesini iyi tanıyan, ihtiyaçlarını iyi bilen, köycülük fikri ve heyecan ile dolu olan iyi bir organizatör olmalıdır. Bu işin bilhassa ilköğretim müfettişlerine verilmesi tercih edilmelidir. İlköğretim müfettişlerine böyle bir görev verilince bazı memleketlerde olduğu gibi, Milli Eğitim memurluklarına da ihtiyaç kalmıyacaktır. İlköğretim müfettişinin idaresi altında çalışacak bir memur bu görevi yapabilir. İlköğretim müfettişi eli atında bulundurulacak seri bir vasıta ile hem idarecilik hem de teftiş işini başarabilir. Köycülük teşkilâtı hakkında bu kadarlık açıklamadan sonra plânımızda sunduğumuz köy okulunun bölümlerini gerektiren sebepleri inceleyebiliriz.

a — İşlik :

Köy okulunda işliğı köyün ve köylünün sanatla ilgili problemlerinin çözüleceğı bir yer olarak görüyoruz. İşlik, yukarıda bahsi geçen teşkilâtça yapılacak bir plân gereğince her köyün ihtiyacı göz önünde bulundurularak görevlendirilecek olan marangozluk, demircilik, tenekecilik, kalaycılık, duvarcılık, dokumacılık kunduracılık, biçki-dikiş, boyacılık gibi sanat öğretmenlerinin çalışma alanı olacaktır. Bu kurslar için gerekli alet ve malzemeler, idarede bulunacak olan seri vasıta ile taşınacağından her okulda eskiden olduğu gibi muayyen bir sanata ait aletlerin bulundurulmasına lüzum kalmıyacaktır. Bu sayede hem köy yetişkinlerinin bir sanat öğrenmesi sağlanacak, hem de okul öğrencileri işlik çalışmalarına katılarak elleri işe yakın hale getirilecektir. Okulda böyle bir çalışma köyün, sanatla ilgili problemlerini çözme bakımından olduğu kadar, öğrenci kabiliyetlerini geliştirme bakımından da lüzumludur. Birçok köylerde köylülerimiz ibriğinin bir yeri delindiği zaman lehimletmek, ayakkabı söküldüğü zaman diktirmek, sabarın yahut pulluğunun bir yeri kırıldığı veya bir vidası düştüğü zaman

bunu yaptırmak için kasabaya getirmek zorunda kalmakta ve bu suretle işi günler ve aksamaktadır. Yine aynı şekilde birçok köylülerimizde iyi bir gömleğin veya entarinin nasıl biçildiğini, makine ile nasıl dikildiğini, hattâ turşunun nasıl yapıldığını, yumurtanın nasıl pişirileceğini bilmezler. Köylülerimizin bu problemleri okul işliğinin de açılacak kurslarla çözülmeli, öğretimde işliğe önem verilerek, bu konular, yarınki neslin problemleri haline getirilmelidir. Hele bugünlerde köylere tarım âletlerinin girmesiyle bu ihtiyaç kendisini şiddetle hissettirmektedir. Tarım faaliyetlerinin makine ile yapıldığı yerlerde kurslarla motör tamirciliğı bile köylülere öğretilmelidir.

İlkokulda, hususiyle köy okulunda işliğe duyulan ihtiyaç, yalnız köy yetişkinlerinin ve öğrencilerin menfaatleri için küçük sanat bilgilerini öğrenmeleri zaruretinden değil, aynı zamanda okul çağı çocuklarında görülen psikolojik gerçekçilik halidir. Bu çağdaki çocukların her türlü sahte ve yapmacık faaliyetlerle vaktini geçirmek istemediğı, gördüğü her eşyayı öğrenmek ve onun gibi yapmak istediğı psikoloji ile anlaşılmuş bir gerçektir. Meşhur deneysel ruhbilimcilerden Charlotte Bühler «Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi» adlı eserinde 9-12 yaş arasındaki çocuklardan bahsederken «Bu yaştaki bir çok çocuklar teknik kabiliyetlerini oderece iletirler ki, evde yapılması gereken bütün elektrik işlerini bilirler. Fakat bu derece maharet gösteremiyen çocuklar bile madde üzerindeki her çeşit faaliyete karşı ilgi gösterirler. Bu çağdaki çocukların sevdiği meşgalelerden birisi de, her çeşit eşyayı toplamak ve biriktirmektir. Sekiz ve 12 yaş arasındaki çocuklar, her çeşit eşya karşısında kendikendilerine: (bunlardan hangilerini toplayabileyim ki işime yarasin, bir şey yapabileyim?) sualini sorarlar gibidir.» demektedir. Öğretimde işliğinin lüzumunu gerektiren diğer bir sebebi de burada aramalıyız. Bu çağdaki çocukları çok sevdikleri el faaliyetlerinden mahrum bırakmakla, ilerde onlarda husule gelecek zihni ve bedeni gelişime engel olacağını farkına varmalıyız. Bu devreyi iş faali-

yeti sayesinde normal olarak atlatan çocuğun, bunu yapmayanlara karşı bir üstünlük göstereceği tabiidir. Bu çağda eşya ile ilgilenen, ona şekil veren çocuk; önüne çıkan sanatla ilgili problemleri çözmede zorluk çekmiyecektir. Şimdiye kadar köy okullarımızdan mezun olan gençlerimizin bu problemlerin çözülmesiyle ilgili olan çalışmalarında umulan başarıyı elde edememelerinin sebeplerinden biri de okulda el faaliyetine önem verilmemesi olmuştur. Okulda iken elfaaliyeti göstermiyen, âlet kullanmayı öğrenmiyen çocuk; hayata atılınca bu zarureti duymuş, fakat o âna kadar hiç yapmadığı bu gibi işleri öğrenme hevesi gösterememiştir. Üstelik bunların nazarında «iş»de hakîr görülmüştür. Bundan şu sonucu çıkarabiliriz: Köy okulunu bitirecek gençlerimizin okul işliğinde küçük sanat bilgilerini öğrenmeleri ve sanat ka-

biliyetlerini geliştirmeleri hem mevcut köy realitemizin, köy eğitiminin bir numaralı sorumlusu olan okula yüklettiği bir mecburiyet, hem de çocukların psikolojik gelişim safhalarını normal şekilde atlatmaları için alınması gereken eğitimsel bir tedbirdir. Biz köy realitesinde köylülerimizin bu yüzden çektikleri sıkıntıları gözlerimizle gördükten ve içimiz sızladıktan sonra buna inandık. Er veya geç herkesin bu zarurete inanarak çalışmalarını buna göre ayarlıyaçağını zannediyoruz.

Köy okulunda işlik kurulmasına inandıktan ve işlik köy okulu çatısı altına alındıktan sonra her işin bittiği sanılmamalıdır. Çocukları işlikte çalıştırmak ta bir metot, bir sanat işidir. Öğretmenin alfabe metodunu öğrenir gibi bunu da öğrenmesi ve tatbik etmesi gerektir.

1954

Köy Okullarımızın Binaları ve Bölmeler Nasıl Olmalıdır ?

II

Cavit BİNBAŞIOĞLU

b — Derslikler :

Köy ve Eğitim'in 5. sayısında sunduğumuz plânda iki derslik yan yana getirilmiş ve birbirinden kolayca hareket edebilecek şekilde yapılmış kepenklerle ayrılmıştır. Bu şekil, gerektiği zaman dersliklerin kolaylıkla toplantı ve temsil salonu olarak kullanılmasını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Temsil yapılacağı zaman öğretmen evi tarafındaki dersliğin duvarına portatif olarak yapılacak olan sahne dayanır. İki derslik bu şekilde bir araya gelince 14 metre boy, 5,5 metre en olmak üzere 78 metre karelik bir alan meydana gelir. Bu da temsil veya toplantılarda köylülerin bir araya gelmelerini sağlar. Dersliklerin bu şekilde yaptırılmasının, birkaç sınıfı idare etmek zorunda kalan tek öğretmenli okullarda, bir sınıfla ders yaparken öğretmenin diğer derslikteki çalışmalarını kontrol etmesi gibi başka bir faydası da olacaktır.

Derslikler bahsinde yazı tahtası işine de temas etmeliyiz. En iyi yazı tahtası, derslikte öğrencilerin karşısına gelen duvar üzerine bir metre eninde içine boya karıştırılmış çimento ile yapılanıdır. Fakat böyle yazı tahtaları henüz köy okullarımıza girmemiştir. Okul binasının yapımında müteahhitle yapılacak mukavelede bu husus göz önünde bulundurulmalı yahut en iyisi köy okulu plânlarında betonla yapılmış yazı tahtası gösterilerek okul müteahhitlerinden bunun yapılması istenmelidir. Okul yaptırıldıktan sonra bunun için teşebbüse geçmek çok kere parasızlık yüzünden neticesiz kalıyor. Tahtadan yaptırılan yazı tahtaları hem çok yer kaplaması, hem de mahdut bir yüzeyi bulunması dolayısıyla kullanışsızdır. Hele birinci sınıfın bulunduğu derslikte duvar üzerine be-

tonla yapılan yazı tahtaları çok iyi olmaktadır. Çimento ile yapılan yazı tahtalarının başka bir iyiliği de boyasının çabuk, çabuk silinmemesidir. (Yaptığımız denemelere göre sınıfın bir duvarını kaplıyan beton yazı tahtası için 250 gram gaz yağı, 100 gram siyah boyanın iyisi ile karıştırılır. Buna 100 gram siyah vernik ilâve edildikten sonra meydana gelecek boya ne çok katı ne de çok cıvık bir halde iken fırça ile ağır ağır yazı tahtası yüzeyine sürülür. Bu şekilde yapılan boya ile boyanan yazı tahtası 5-6 sene müddetle bir daha boyanmak istemez. Ayrıca ispiirtoda eritilerek yapılan yazı tahtası boyası da vardır. Bu da hazırlandıktan sonra fırça ile sürülür.)

Derslikte yazı tahtalarının yerden yükseklikleri de önemlidir. Yazı tahtalarının yerlerden yükseklikleri her sınıfta şöyle olması iyidir: Birinci sınıfta 60 cm., ikinci sınıfta 65 cm., üçüncü sınıfta 70 cm., dördüncü sınıfta 75 cm., beşinci sınıfta 80 cm. Birleştirilmiş sınıfların bulunacağı dersliklerde bu ölçüler göz önüne alınarak uygun bir yükseklik bulunur. Dersliğe ait şu ölçüler de vardır. Yapılacak okulların dersliklerini bu ölçülere göre yapmak, en iyisi bu ölçülerin okul plânlarına geçmesi çok faydalı olacaktır :

- 1) Pencere, taban yüzeyinin 1/5 i kadar olmalıdır,
- 2) Derslik yüksekliği 3,20 - 3,50 m.
- 3) Derslik penceresi yüksekliği tabandan itibaren 90 - 110 cm. (Birinci sınıfta 90 cm),
- 4) Derslik penceresi yüksekliği 1,80 - 1,00 m.
- 5) İki pencere arası 50 - 100 cm.
- 6) Kapı yüksekliği 2,20 m.
- 7) Kapı genişliği 90 - 100 cm.

Köy okulunda öğrenciler sahne yaparlarken

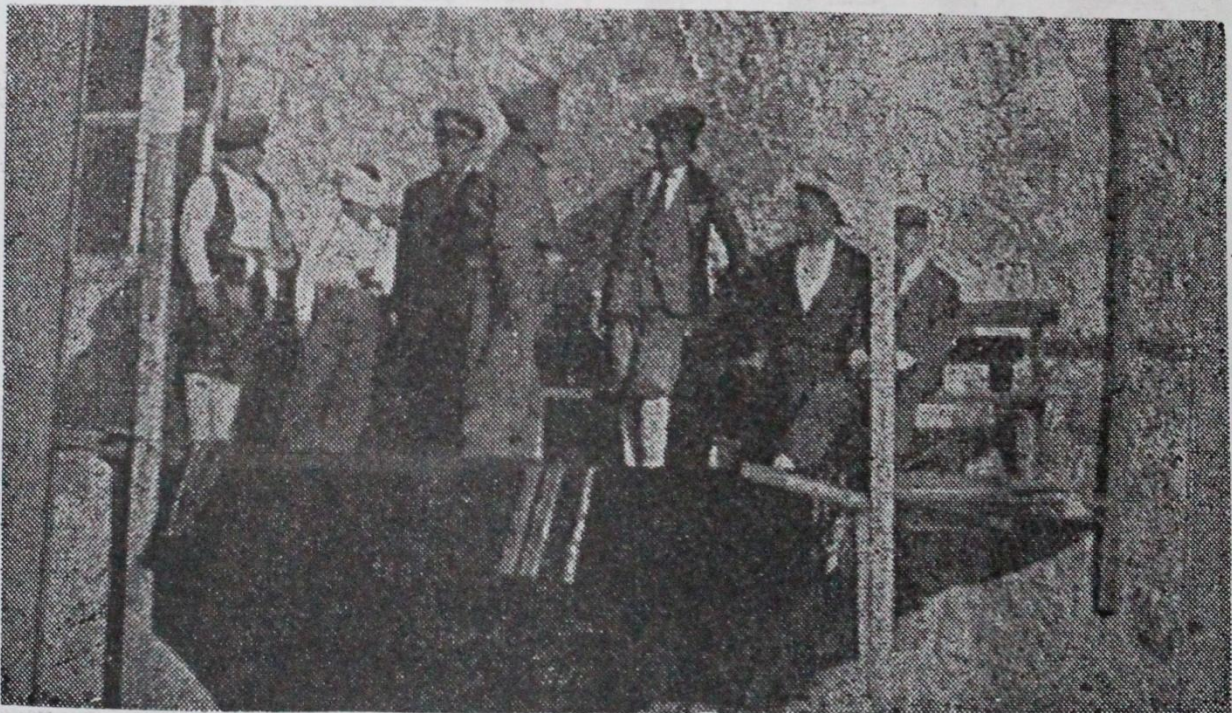
8) Kapı kilitleri yüksekliği birinci sınıf için 90, diğer sınıflar için 100 cm. olmalıdır.

Derslikler bahsini bitirirken pencerelere kepenk yaptırılması lüzumuna da işaret etmeliyiz. Yaz tatillerinde birçok köy okullarımız kimsesiz kalmaktadır. Tatillerde pencere camları kırılmaktadır. Hemen her yıl bir okulun 20 - 25 camını yeniden taktirmek mecburiyetinde kalıyoruz. Bu ise hem köy bütçesine yük oluyor hem de

takipçileri yıldırıyor. Buna engel olmak için okul binası yaptırıldıktan sonra pencerelere kepenk yaptırılması düşünülmüyorsa da köy bütçesi ile böyle bir işe girişmek çok güçtür. Bu sebep okul plânlarına pencere kepenekleri de konmalı ve bunu, müteahhidin yaptırması sağlanmalıdır.

c — Okulda toplantı ve temsil salonu:

Köy okulu — öğretim amacını gerçekleştirebilmek için— derslik, işlik, uygulama bahçesi çalışmalarını yanında temsil ça-

Köy okulunda bir temsilin provası

lışmalarına da büyük ölçüde yer vermeli-
dir. Köyde yapacağımız fikri kalkınmanın
daha çok temsil yolu ile yapılabileceđini
bilmeliyiz. şimdiye kadar yalnız milli bay-
ramlarda temsillere karşı köylülerimizin
gösterdiđi candan ilgi, bizim bu yolla hal-
ka ne gibi bir etki yapabileceđimizi gös-
termiřtir. Bu ilgiden köylülerimiz yararına
faydalanmamız gerekir. Köylülere tem-
sil verilmesi için bayramların gelmesini
beklememeliyiz. Sözü nü ettiğimiz mânada-
ki köy okulu öğretiminin amacını gerçek-
leştirebilmek için, köy halkının problemleri
okulda işlenirken —işleme sırasında—
konuya ait bir temsil hazırlanmasına ve
bunun köy okulu sahnesinde köy halkına
gösterilmesine zaruret vardır. Meselâ, bir
köyde içme sularının temizliği o köy için
bir problemdir. Bu köyün okulu, köyün bu
problemi üzerine eğildiđi zaman, ilgili
derslerde temsiller hazırlanarak müsait
bir günde köylüye karşı oynanır. Bu tem-

silin tümü, köylüye kendi sağlıkları için
içme sularının temizlenmesi zarureti ni
açıklamalı ve buna ait teknik yolları tarif
etmelidir. Bu temsilde, köyün içme sularının
temizlenmesi için harekete geçildiđi
zaman köyde vâki olacak itirazlar ve tas-
vipler, hakiki şahısların ismi gizlenerek,
temsili olarak sahnede yaşatılmalıdır. Sah-
nede bu konu üzerinde yapılacak tartışma
neticesinde müspet bir karara varılması,
köylünün ruhunu işleme bakımından ne bü-
yük bir başarı olur. Yapıcı olmıyan fikri-
nin sahnede yenildiđini gören bir kimse,
problemin çözülmesi amacıyla işe başlanıl-
dığında değil fikrini savunmak, ortaya at-
mak cesaretini dahi gösteremiyecektir.
Okul yolu ile köylülerimizin inanıř ve bil-
gilerini müsbet ilmin verileri ile karşılaş-
tırmada ve onlar üzerine etki yapmada bu
yoldan da faydalanarak, köylüyü bu cep-
heden de sarmalıyız.

(Devamı var)

Köy Okullarımızın Binaları Ve Bölmeleri Nasıl Olmalıdır? ⁽¹⁾

Cavit BİNBAŞIOĞLU

III

Bugünkü köy okullarımız böyle bir öğretim anlayışına imkân vermediği gibi, milli bayramlar için hazırladığımız temsilleri dahi köylüye gösterecek bir sahnedan mahrumdur. Bir kısım çalışkan meslektaşlarımız, hazırladıkları temsilleri köylüye temsil etmek için, okulun önüne derme çatma malzemelerle sahne yapmak zorunda kalıyorlar. Geçen sayıda çıkan fotoğrafin biri bir köy okulunda bu amaçla öğrencilerin sahne yapmalarını, diğeri de başka bir köy okulunda sahne yapıldıktan sonra öğrencileri temsil provası yaparken gösteriyor. Bir kısım arkadaşlar imkânsızlık yüzünden bunu da yapamadıkları için üzülmekte ve hevesleri kırılmaktadır.

Bu ifadelerle köy okulunda sahne ve temsil yeri bulunmasının zaruretini ortaya koymuş olduğumuzu zannediyoruz. Hazırladığımız köy okulu plânında iki dersliği bu amaçla bir araya getirdiğimizi yukarıda da belirtmiştik.

d — Okuma odası (kitaplık) :

Kitaplık, ilk bakışta, bir köy okulu için lüzumsuz gibi görünebilir. Yalnız öğrencilerin yetiştiği okul için bu belki doğrudur. Öğrenciler kitap okumak istediği zaman derslikte de okuyabilir; fakat asıl mesele, köylünün bilhassa okuldan mezun ettiğimiz gençlerin okuması, okutulmasıdır. Bu yapıldıktan sonra bütün emeklerimizin boşa gideceğini bilmeliyiz. Bugüne kadar mezun ettiğimiz gençlerden kaç tanesi okulla ilgisini devam ettirmiştir? Zor karşısında kaldığı zaman aradığını nere-

den ve nasıl bulabileceğini bilen, kitaba bakmak ihtiyacını duyan kaç mezunumuz vardır? Bunun olmamasının çeşitli sebepleri vardır. En önemlileri şunlardır : Bir kere bunun metodunu öğrenci iken esashi olarak öğretmemiş yahut onlarda alışkanlık haline getirmemiştir; sonra köyün okulu bu anlayışa göre hazırlanmış değildir. Okullarımızda öğrenciler kitaplıkta çalışmak zevk ve alışkanlığını kazanmalıdır. Bunu okul içinde sade bir şekilde hazırlanmış kitaplıkla gerçekleştirebiliriz. Burada aradığını bulmanın metodunu öğrenen, zevk ve bilgi için okuma alışkanlığı kazanan, kapısının her zaman kendisine açık olduğunu bilen genç okul kitaplığına gelmek isteyecektir. Bu kitaplığa bir de lüks ve radyo temin edilecek olursa burası, köyde halk eğitiminin merkezi haline de gelebilir. Bu işin başarılabilmesi için kitaplığa konacak kitapların gönderilmesi gibi devlete, çeşitli vasıta ve fırsatlardan istifade ederek okunmasını sağlamak gibi öğretmene düşen fedakârlıklar da olacaktır. Bu fedakârlığa katlanmalıyız (2).

e — Sağlık odası :

Bugün köylere giden hükümet tabipleri ve sıhhat memurlarımız muayenelerini sıhhi olmayan köy odalarında yapmaktadırlar. Bu, mesleklerinin icabettirdiği şartlarla uyuşmayan bir olaydır. Yukarıda bahsi edilen köycülük teşkilâtının sağlıkla

(2) Köy okullarına Millî Eğitim Vekâletince bir kaç yıldır gönderilmekte olan «Köy yayımları» nı bu alanda atılmış büyük bir adım olarak karşılıyoruz.

(1) Bundan önceki yazılar, 3., 5. ve 8. sayılarda çıkmıştır.

HABERLER

İlgili memurlarının köye geldikleri zaman köyde, en iyisi köy okulunda kendilerine mahsus odaları olmalıdır. Biz bu amaçla plânımızda «sağlık odası» adıyla bir yer ayırdık. Sağlık odasının okulda bulunması, zaman zaman köylüyü okula çekme bakımından iyi bir şey olacaktır. Hattâ okul bahçesinin müsait bir yerinde köylünün hayvanlarını hastalıklardan korumak için bir ilâç banyosu havuzunun yapılması ve bu suretle veteriner teşkilâtının da köy okulu ile ilgilendirilmesi aynı amaca hizmet edebilir.

g — Kooperatif :

Birçok şehir okullarında olduğu gibi köy okullarımızda da ayrı bir kooperatif odası yoktur; fakat kooperatif vardır. Kooperatif eşyaları öğretmen odalarında bulunmakta, satış da buralarda yapılmaktadır. Bunun sıkıntısını çeken bazı okul idarecileri bir miktar para bularak okulun bir yerine kooperatif olarak kullanılan bir yer yaptırıyorlar. Kooperatifin okul çatısı altında yer alması ve bunun okul binası plânlarında bulunarak okulla beraber yaptırılması gerektir. Kooperatifin ayrı bir yerde çalışması, hem karışıklıklara meydan bırakmıyacak hem de kooperatifin eğitim amacına uygun düşecektir. Bu sebeple, yaptığımız okul plânında bir kooperatif odası bulunmasını lüzumlu gördük.

ğ — Odunluk :

Köy okullarında odunluk veya kömürlük diye bir yer yoktur. Sobada yakmak üzere getirilen odunlar (Orta Anadolu'da tezeler) yersizlik yüzünden okulun tam giriş kısmındaki hol'e yığılmakta ve çirkin bir manzara arz etmektedir. Bu hal, okulun temiz tutulmasını güçleştirdiği gibi okulu teftişe gelen kimselerin öğretmenin temizliği hakkında fena bir kanaat edinmelerine de sebep olmaktadır. Biz bunun, okulun bodrum kısmında olmasını uygun bularak plânımıza aldık.

**

Bu yazılarımızla çevresine etki yapacak ve aynı zamanda okul çalışmalarını kolaylaştıracak bir köy okulunda bulunması gerekli bölümleri ve bunların pedagojik

Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği Başkanı Mestan Yapıcı ile üyelerden M. Şükrü Koç ve Ahmet Giray'dan müteşekkil bir heyet Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerin intibakı meselesi ve Yüksek Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerin durumları hakkında ilgililerle görüşmek üzere Ankara'ya gelmişlerdir.

Yüksek Köy Enstitüsü mezunlarının durumu hakkında Müsteşarı ziyaret eden heyete sayın Osman F. Verimer, İlköğretim kanun tasarısı kanunlaştıktan sonra yüksek kısım mezunlarına müfettişlik hakkının verileceğini ifade etmişlerdir.

Heyet aynı dilekleri sayın Celâl Yardımcı'ya da arz etmiş, sayın Vekilimiz dileklerin not olarak verilmesini, durumu tetkik ettirip, neticeyi bildireceğini söylemişlerdir.

Yeni Bir kanun

İlkokul öğretmenlerinin İlk Öğretim Müfettişi olabilmeleri hakkında Burdur Millet Vekili Sayın Mehmet Özbek tarafından yeni bir kanun teklifi yapılmıştır. Bu konuda baş vurduğumuz Vekâlet ileri gelenleri, bu hükmün esasen İlköğretim Kanunu Tasarısında bulunduğunu, halen Başvekâlete sunulmuş olan İlköğretim Kanun tasarısı bu dönemde müzakere edilemediği takdirde Mehmet Özbek tarafından hazırlanan tasarının kanunlaşabileceğini ifade etmişlerdir.

zaruretlerini açıklamaya çalıştık. Köy okullarımızın bu bölüm ve kuruluşu sahip olması, öğrencilere ve çevresindekilere yeme, içme, giyinme, çalışma gibi yaşama ve hayat tarzı bakımlarından hiç şüphe yok ki müsbet tesirler yapacaktır. Böyle bir tesirin olmadığı yerde bilgiden ve onun yuvası olan okuldan bahsedilemez.

Sunduğumuz plânın bu ihtiyacı kısmen karşılayacağını sanıyoruz. Bununla beraber bu konuda kafa yoranların daha uygun plânlar meydana getirmeleri de mümkündür.

Köy Enstitüsü Analiz 1954